

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8812 Dep.
0032 Oslo

13. juni 2016

Vår ref. 498120/v1

Innspill til Meld. St. Bærekraftige byer og sterke distrikter

NITO er Norges største fagorganisasjon for ingeniører og teknologer med over 80.000 medlemmer. Våre medlemmer er representert i alle samfunnssektorer og besitter verdifull erfaring og kompetanse som vil være av betydning for å ruste Norge for fremtiden. For å klare å fremskynde det grønne skiftet, skape konkurransedyktige forutsetninger for næringsutvikling og sikre helhetlige areal- og transportløsninger, er vi nødt til å ha tilgang til ingeniører og teknologer som kan løse disse oppgavene. NITO har i flere år arbeidet for å heve kompetansenivået på teknologi- og miljøområdet i kommunene og synes det derfor er gledelig at Regjeringen arbeider med en melding om å gjøre norske byer og distrikter mer bærekraftige.

I diskusjonsnotatet *Bærekraftige byer og sterke distrikter* reises det spørsmål om hvordan stat, kommuner og fylkeskommuner kan legge til rette for et konkurransedyktig næringsliv og tilgang på kompetent arbeidskraft i lokale arbeidsmarkeder med forskjellige utfordringer. Samtidig spør kommunal- og moderniseringsministeren om hvordan staten kan bli en bedre samarbeidspartner for byene og bidra til å forsterke deres tiltak for å få klimautslippene ned, bokvaliteten opp og nytt liv i sentrum. Dette er spørsmål vi vil svare på i dette innspillet.

Utfordringer

For å klare å løse de mange utfordringer som norske byer og distrikter står overfor vil det være nødvendig med et kompetanseløft i flere offentlige etater og instanser. Mange kommuner er usikre på hvordan de skal gå i gang med klima- og miljøarbeid og hva som skal til for å klare å nå målene som statlige myndigheter stiller opp. Samtidig står vi overfor problemstillinger som vi tidligere ikke har møtt. Det gjør det vanskelig.

I NOU 2010:10 *Tilpasning til eit klima i endring* påpekes det at et endret klima med mer nedbør vil øke utfordringene med håndtering av overvann. Om dette problemet ikke løses kan det oppstå skadevirkninger på byggverk, helse og miljø. I en kommuneundersøkelse gjennomført i forbindelse med NOU 2015:16 *Overvann i byer og tettsteder* kommer det frem at hele 40 prosent av respondentene oppgir at overvannsutfordringer både utgjør en kostands- og en velferdstrussel i deres kommune. Samtidig svarer nær 60 prosent at de ikke anser kapasiteten i dagens overvannsystemer som tilstrekkelig for å håndtere økte nedbørsmengder. Årsakene til dette oppgis å være mangel på kompetanse og økonomisk handlingsrom. Til tross for at kommunene må gjennomføre overvannsplanleggingen, står det i utredningen at staten vil bli nødt til å bistå med deler av kunnskapsgrunnlaget. Utvalgets anbefaling er at det eksisterende statlige sektoransvaret for overvann bør styrkes.

Miljødirektoratets nye tilskuddsordning for klimatilpasning i kommuner og fylkeskommuner kan sies å være et steg i riktig retning for å skape bærekraftige distrikter. På klimatilpasning.no understreker direktoratet at klimaendringer krever kunnskap. Likevel står det lite om hvem som skal sørge for at dette arbeidet utføres og hvordan. En annen utfordring er at det kun er satt av 6 millioner kroner til ordningen i 2016, mens det har blitt søkt om nærmere 22 millioner kroner til klimatilpasningstiltak. Det er vanskelig å forestille seg hvordan man skal lykkes med å sikre bærekraftig vekst og verdiskapning i hele landet uten nødvendig kompetanse eller tilstrekkelige ressurser.

NITOs behovsundersøkelse fra 2016 viser at virksomheter innen Spekter Helse og Kommunal sektor i større grad enn andre synes det er vanskelig å få tak i kvalifiserte ingeniører og teknologer. At mangelen på ingeniører innen geoteknikk og vann og avløp er stor, er en kjent sak. Det er også innenfor disse områdene at flest ingeniører vil gå av med pensjon de kommende årene. Ifølge *Norges tilstand 2015* er utskiftingstakten av avløpsledninger for lav samtidig som klimaendringer, sentralisering og befolkningsvekst forårsaker økt risiko for forurensing av vannkilder. På samme tid som ledningsnettene må rustes for klimaendringer, skal energidistribusjonen sikres og det skal bygges veier, jernbane og annen infrastruktur. Her er ingeniør- og teknologbehovet stort, særlig innenfor stat og kommune. Som vi vet, er det ikke bare klimatilpasning som er en utfordring. Norge har også ratifisert Parisavtalen og dermed påtatt seg rettslig bindende forpliktelser til å redusere klimagassutslipp. Her vil utvikling og implementering av miljøteknologier være avgjørende for å nå forpliktelser om utslippsreduksjoner. Norske ingeniør- og teknologmiljøer besitter kompetanse i verdensklasse. Denne kompetansen bør og må iverksettes for å klare å begrense temperaturøkningen. Det finnes ingen vei utenom dersom bærekraftig areal- og samfunnsplanlegging skal ivaretas.

I KS-rapporten *Gode grep for å løse fremtidens kommunaltekniske oppgaver* fra 2016 peker fremtidige utviklingstrekk mot at kommunene vil ha et stort behov for flere ingeniører i tiden som kommer. Samtidig viser KS sin egen arbeidsgivermonitor at kommunene har store rekrutteringsutfordringer. Rambølls undersøkelse fra 2013 bekrefter det samme. Her oppgis det at det er kommunene som har størst utfordringer med å rekruttere ingeniører.

En annen utfordring er at det i Meld. St. 14 (2014-2015) kommer frem at flere oppgaver skal overføres til kommunene. Med andre ord blir arbeidsoppgavene flere og stadig mer komplekse samtidig som fagkompetansen i kommunalteknisk sektor tynnes ut.¹ Dette er et presserende problem som krever en løsning. NITO mener at et utvidet arbeidsomfang i sektoren stiller krav om sterke fagmiljøer og tilstrekkelig kapasitet.

Gjeninnføring av MIK-reformen

Som nevnt i det foregående er det særlig innenfor klima- og miljøområdet kommunene har behov for tilførsel av faglig kompetanse. Fra 1992 til 1996 øremerket staten penger til miljørådgivere i kommunene gjennom den såkalte «MIK-reformen». Etter hvert som midlene forsvant, forsvant også gradvis ingeniører og teknologer fra kommunal sektor. Parallelt med dette har det kommet statlige pålegg om at kommunene må styrke miljøinnsatsen. For å gjøre staten til en bedre samarbeidspartner for kommunene og bidra til å forsterke deres tiltak for å redusere klimagassutslipp og øke bokvaliteten, forslår NITO at en tilsvarende eller lignende ordning gjeninnføres. Med ingeniør- og teknologkompetanse kan vi legge til rette for en attraktiv og klimavennlig by- og tettstedsutvikling. NITO foreslår en ordning hvor det øremerkes midler til nye ingeniører i kommunene for å skape vekstkraftige regioner. Denne kan bidra til å sikre rekruttering av tilstrekkelig kvalifisert kompetanse til både klimatilpasningsarbeid og arbeid med utslippsreduksjoner i kommunene. På samme tid kan en styrking av fagmiljøene bidra til å gjøre sektoren mer attraktiv overfor arbeidstakere.

¹ Se blant annet Vestlandsforskningsnotat nr. 12/2008 *Karlegging og analyse av kommunenes miljø- og planleggingskompetanse*.

NITO mener:

- at den beste måten å sikre bærekraftige byer og sterke distrikter er ved å sørge for at kompetanse- og kunnskapsgrunnet for bærekraftig utvikling foreligger.
- at MIK-reformen gjeninnføres for å møte rekrutteringsutfordringene i kommunalteknisk sektor.
- at det opprettes flere ingeniør- og teknologstillinger i kommunene for å skape sterke fagmiljøer som både kan arbeide med klimatilpasningstiltak og utslippsreduksjoner.
- at et ingeniørmiljø må bestå av minimum tre personer.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørli
Generalsekretær